

„ A szexuális visszaélés legtöbb definíciója abban megegyezik, hogy a gyermek és a felnőtt közötti szexuális kontaktus valamennyi formája megengedhetetlen.”¹

Dr. Diószegi Gábor:²

A gyermekkorúakat ért nemi erkölcs elleni bűncselekmények vizsgálata³

A köztudatban bármely gyermeket ért szexuális bántalmazást pedofil ügyként könyveli el a közvélemény. E két kategória azonban, mármint a gyermekek sérelmére elkövetett nemi erkölcs elleni bűncselekmények és a pedofil jellegű cselekmények, sok tekintetben eltérnek egymástól. Egyben mégis hasonlítanak: rendkívül veszélyesek a társadalomra.

A felmérés egyik céljaként határoztam meg a kérdéskör alaposabb körüljárását, valamint azt, hogy valós megállapításokkal a büntetőeljárás és a bűnmegelőzés szempontjából lényeges elemekre irányítsam a figyelmet, melyek elősegíthetik megtörténtek pontos megismerését, az ellene való hatékony fellépés esélyeit.

A kutatás másik céljának tűztem ki azt, hogy meghatározható-e pedofília büntetőjogi kategóriaként. A közvélekedésben a pedofília és a gyermekek szexuális zaklatása, megerőszakolása, nemi kizsákmányolása azonos fogalomként él, így az erősen összemosódik büntetőjogi elemekkel. Az eddig is vitán felül áll, hogy az ilyen tettek mind bűncselekmények. A kérdés azonban az, hogy a pedofília lefedi-e az említett bűncselekmény-kategória teljes körét, vagy ha abban eltérés mutatkozik, önállóan, bűncselekményi tényállásként, fogalomként meg lehet-e határozni? Rendelkezik-e olyan sajátosságokkal, amely egyedi büntetőjogi faktort képezhet?

A kiindulás irányainak meghatározásában segítségemre voltak Dr. Herczog Mária szociológus és Dr. Virág György pszichológus az Országos Kriminológiai Intézet munkatársai. Hasznos tanácsaik, ötleteik hozzájárultak ahhoz, hogy a felmérés kellően célirányos legyen és több szempontból is (szociológiai, kriminológiai, kriminalisztikai) vizsgálja a kutatás tárgyát.

A felmérés módszere a 2000-2003 év között gyermekkorú személyek sérelmére elkövetett nemi erkölcs elleni bűncselekmények nyomozati anyagainak tételes átvizsgálása volt. A Legfőbb Ügyészség a bűnügyi számok alapján készített listát a büntetőeljárásokról, melyek közül 333 darab nyomozás anyaga volt értékelhető. Ezek az iratok képezték a vizsgálat alapját. Az adatgyűjtés minden irat tételes és tematikus áttekintésén alapult. Az adatfelvételek előre kidolgozott adatlapokon történtek. Az alaposabb adatfelvételt hátráltatta az a tény, hogy 48 alkalommal csak vádiratból, illetőleg nagyon hiányos ügyiratból dolgozhattam.

A pedofiliával kapcsolatban rengeteg felfogással, definícióval találkoztam. Az azonban közös volt bennük, hogy a pedofiliát betegségként, egyfajta szexuális devianciaként értelmezték, mely a nemi választás zavara, hasonlóan a nekrofiliahoz, vagy éppen a gerontofiliahoz.

¹ Balog Ágnes-Virág György. Szexuális abúzus, 1. oldal Belügyi Szemle 2000.4/5.

² Dr. Diószegi Gábor rendőr alezredes, az ORFK Bűnmegelőzési és Esélyegyenlőségi Osztályának ifjúkori bűnözésért felelős referense

³ A publikáció a kutatás kivonata, annak részletes anyaga a szerzőtől beszerezhető

Voltak, akik egyértelműen az emberi fajnak tulajdonították az ilyen jellegű elkövetést, hiszen az állatvilágban nem találtak ehhez hasonló jelenséget.

„Olyan esetről nem tud a zoológia, hogy ivarérett egyedek a saját fajukhoz tartozó, ivaréretlen egyedekkel szemben alkalmaznának szexuális erőszakot. Ez csupán a homo sapiens szomorú „leleménye”.”⁴

A pedofília elnevezés görög eredetű, szó szerinti jelentése a gyermekek iránti szeretetet jelöli, ám jelen esetben a gyermekek, illetve fiatalok iránti, különböző érzelmi hőfokú szexuális vágyat értjük, melynek hátterében a személyiség és a pszichoszexuális fejlődés zavara áll.

Megjelenése a személyiség szétesését jelentheti, amikor a – egyébként majd mindenkinben jelen lévő – vágyak és fantáziák teljesítését már nem akadályozzák társadalmi és erkölcsi tiltások. Elvész a személy realitásérzéke, viselkedése szociálisan inadaptív, infantilissá válik. Mind hetero-, mind homoszexuális formája előfordul, enyhébb esetben csak a gyermek ölelgetésére, simogatására kerül sor, súlyosabb esetben a szexuális aktus kikényszerítésére, erőszak alkalmazására is. A prostitúcióhoz kapcsolódó formáin kívül sokszor jelen van a tanár-növendék, a nevelőszülő-gyermek vagy akár a szülő-gyermek kapcsolatokon belül, mely utóbbit incestusnak (vérfertőzés, közeli vérrokonok nemi érintkezése) nevezzük. A heteroszexuális kapcsolatokon túl jelentősnek mondható a homoszexualitás jelenléte is. A pederasztia a férfiak kisfiúk iránti természetellenes nemi vonzalma.

A gyermekeket szexuális tárgyként felhasználó pornográf filmek és kiadványok hatására a pedofília egyre gyakoribb megnyilvánulásának, gátlás alóli felszabadulásának lehetünk tanúi. A pedofília minden társadalomban büntetendő cselekmény.

A pszichológiai kézikönyv szerint "a pedofília szexuálisan motivált izgalom gyermekek iránt", a felnőttek nemi vágyának eltévelyedése. Olyan bűncselekmény, melyet a társadalom egyöntetűen elítél, s "abszolút gonosznak" tekint. Jellemző módon még a bűnözők, a rablók és a közönséges gyilkosok is kiközösítik a börtönökben a gyermekekkel fajtalanodókat.

Kránitz Mariann, az ismert kriminológus írja egy nyugat európai kutatást említve: *„A pedofil jellegű bűncselekmények elkövetői szinte kivétel nélkül férfiak...”*⁵

Azt senki nem állítja, hogy az elkövetők csak férfiak. Saját praxisomban is talákoztam olyan nővel, aki 7 éves kislányával fajtalanodott rendszeresen fürdés közben. Jelen kutatás során - amint az majd később látjuk - azonban nem talákoztam olyan női elkövetővel, aki szexuális vonzalmat érzett volna kisfiú, vagy éppen kislány iránt, tehát pedofil lett volna, igaz szakértői vélemény sem készült ilyen irányban. Elmondható azonban az, hogy csak nem minden esetben férfi a pedofil személy.

A társadalomban meglévő nemi szerepek közül a férfiakban az erőszak, az agresszió szükségképpen meg van. A szexualitásban jelen lévő erőszakosságukra is van magyarázat.

*„... uralkodni a nőn, legyőzni őt, hogy az gyengéneke és kevesebbnek érezze magát. Ha ez sikerül a férfinak, akkor nincs oka félelemre. Ha a nő fél tőle - fél, hogy megöli, megveri vagy kiéhezteti -, akkor nem teheti neveltségessé a férfit.”*⁶

⁴ Kránitz Mariann: A gyermekek szexuális kizsákmányolása, prostitúció, pedofília, pornográfia 92 oldal
Belügyi Szemle 2000/4-5.

⁵ Kránitz Mariann: A gyermekek szexuális kizsákmányolása: prostitúció, pedofília, pornográfia 100. oldal
Belügyi Szemle 2000/4-5.

Dr. Veér András pszichiáter szerint a pedofília olyan személyiségzavar, amely nem korlátozza a büntethetőséget, mivel az ebben a szexuális aberrációban szenvedők pontosan tudják, hogy törvénybe (évezredes erkölcsbe) ütköző dolgokat tesznek. A professzor szerint szinte lehetetlen megbecsülni, hogy hány érintett lehet, mert a pedofilok titkolják a problémájukat, így az esetek többségére nem derül fény. Dr. Veér András úgy látja, az internet terjedése mindenképpen rossz hatással van azokra, akikben megvan ez a hajlam. Ugyanis lehet, hogy valaki korábban nem tudott róla, hogy ilyen hajlama van, de a világhálón látott képek felszínre hozzák a személyiségzavarát.

A szakember szerint, ha egy pedofil idejében felkeresi a pszichiátert, van esélye arra, hogy kilábaljon ebből a problémájából. Az esetek többségében azonban szinte lehetetlen segíteni, ugyanis az érintettek hosszú évekig rejtőzködnek, s mire lebuknak, vagy esetleg maguktól jelentkeznek, már teljesen beépül a személyiségükbe és ez már pszichiátriai probléma.

Dz Czeizel Endre a neves orvos-genetikus azt írja:

„A többség, mintegy kétharmaduk az ellentétes nemű gyermekekhez vonzódik, és rájuk a tartósabb, vagyis az ugyanazon gyermek iránti vonzalom jellemző. A pedofiliások egyharmada homoszexuális jellegű, és főleg a 10-13 éves fiúkhoz vonzódnak.... Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy a pedofil valóban szereti a gyermekeket, és tettét nem az ártás, bántás, ölés szándéka vezérli. Éppen emiatt a leselkedés, a tapogatás-simogatás és pusztogatás-csókolódzás gyakoribb a szoroson vett szexuális atrocitásnál, mint az orális szexre való kérésnél vagy kényszerítésnél, nem is beszélve hímveszőjének vaginális vagy anális behatolásáról.”⁷

Egyes pszichiáterek vallják, hogy a pedofília csakúgy, mint a homoszexualitás egy irreverzibilis (visszafordíthatlan) folyamat, magyarul szólva gyógyíthatatlan.

Összegezve: A pedofília a serdületlen (a nemi változások előtt álló) gyermekek iránt érzett szexuális vonzalom, különböző hőfokú szexuális vágy, melynek háttérében a személyiség és a pszichoszexuális fejlődés zavara keresendő. Értékelhető olyan mérvű személyiségzavarként is, amely még nem korlátozza az elkövető büntethetőségét.

Az áldozat azonban minden esetben olyan serdületlen gyermek lehet csak, akinél a külső nemi jellegek nem alakultak ki, a testi változások még nem indultak be, a fanszörzet nem jelent meg, így - figyelembe véve a generális testi érést - jellemzően 12 év alatti személy.

Természetesen több jogszabály, így a gyermekek védelméről szóló törvény és a büntető törvénykönyv is védi a gyermek egészséges testi, érzelmi, szellemi fejlődéséhez fűződő társadalmi érdeket, a nemi szabadságot, ebből adódóan a pedofiliának büntetőjogi vetülete is van.

Az ilyen korú sértettekkel - akár beleegyezésével, akár erőszakkal - folytatott nemi kapcsolat a büntetőjog hatálya alá tartozik. A 12. életévét be nem töltött személy akaratnyilvánításra, védekezésre képtelen állapotú személy, és az egyes törvényi tényállásoknál ez minősítő körülményként jelentkezik.

A sértett azonban nem feltétlenül 12 év alatti személy, hiszen az egyének eltérő nemi érése megváltoztathatja ezt, nem beszélve a súlyos fogyatékkal élőkről. Másfelől vannak korán érő gyermekek, elsődlegesen a lányok között. Tehát további konjunktív feltétel a 12 év alatti

⁶ Erich Fromm: Férfi és nő (szexuálpszichológiai tanulmányok) 27. oldal Akadémia Kiadó

⁷ Dr. Czeizel Endre: A pedofília korszerű orvosi értelmezése 104-105. oldal Belügyi Szemle 2000/4-5.

életkor mellett az egyén serdületlensége. Így azonban egyre távolabb kerülünk a büntetőjogi behatárolhatóságtól.

Az elkövető és áldozata közötti korkülönbség meghatározására ugyan történtek kísérletek, de azok általánosan leírható sajátosságokkal nem bírtak, ezért nem is váltak elfogadottakká. Az egyébként egészen biztos, hogy idősebbnek kell lennie, hiszen gyermekek között egyértelműen nem történhet meg ilyen céllal bűncselekmény. Egyes kutatók, kriminológusok, pszichiáterek vallják, hogy legalább 16-18 évesnek kell lennie az elkövetőnek.

A gyermekek szexuális bántalmazása, kizsákmányolása a következőképpen fogható csokorba.

- Ø Nemi aktusra kényszerítés, vagy arra történő rábírás, hogy a sértett önszántából közösjön. Adódnak olyan szélsőséges esetek is, amikor a gyermek kezdeményezi leginkább kíváncsiságból a szexuális kapcsolatot, de már vétőképességgel rendelkező embereknek ezt minden esetben el kell háritania!
- Ø A sértett kényszerítése erőszak, fenyegetés alkalmazásával, vagy rábírással arra, hogy az elkövető nemi szervét fogdossa, simogassa...
- Ø vagy éppen a gyermek engedje meg azt, hogy az elkövető fogdossa, simogassa, csókolgassa stb. az ő nemi szervét.
- Ø A gyermek részére szexuális témájú kiadványokat, filmeket mutatni, vagy megengedni, hogy ezeket nézze.
- Ø A gyermek prostitúcióra kényszerítése, vagy elnézni, hogy a ilyen tevékenységet folytasson.
- Ø A gyermekről pornográf tartalmú, vagy témájú fénykép-, és videófelvétel készítése.
- Ø És tulajdonképpen ide vehető az a helyzet is, amikor a felnőttek a gyermek előtt folytatnak szexuális tevékenységet.

Ezek a magatartások nemcsak erkölcsi normákat szegnek meg, hanem mind büntetőjogi relevanciával bírnak, amelyekre a társadalom szigorú intézkedésekkel reagál.

A jelenség alaposabb megismeréséhez az általában rendelkezésre állónál több információra volt szükség. Első lépésként a jelenség elterjedtségének, társadalomra való veszélyességének mértéke kíván említést, majd a cselekmények megvalósulásának színterei, az elkövetési módok, az elkövetést megkönnyítő körülmények, az áldozati és elkövetői magatartások, azok kiváltó okai, stb, következnek.

Fontosnak tartottam megismerni az alkalmazható kriminál-metodikai és taktikai repertoárt, hiszen nehezen bizonyítható bűncselekmények körével állunk szemben. Sok eljárás azért nem végződik ítélettel, mert nem sikerül pontosan felderíteni a tényállást, egyértelmű bizonyítási eszközöket felvonultatni.

Célszerűnek ígérkezett megtalálni a büntetőeljárás buktatóit. Külön figyelmet fordítottam a szakértői munkára. A megfelelő képzettséggel, tapasztalattal rendelkező szakértők kirendelése, helyes kérdések feltevése, arra lelkiismeretes, a szakma szabályainak adekvát vélemény előterjesztése nagyban hozzájárulhat az eljárás sikeréhez.

Az eljárás megindítása mellett kiemelt jelentőséggel bír a gyermekvédelmi feladatok párhuzamos alkalmazása is. Azonban az eljáró rendőri szerv gyakran csak az eljárás lezárásával vonta be a gyermekvédelmi hatóságokat, intézményeket, melyek munkájának hatékonysága ebben az időben már erősen megkérdőjelezhető volt.

Eljárások adatai

A vizsgálat szempontjából számításba vehető büntető anyagi jogi tényállások a következők: (a jelenleg hatályos büntetőjogi tényállások figyelembevételével)

- **Tiltott pornográf felvétellel visszaélés:** aki kiskorú személyről video-, film-, fénykép- vagy más módon előállított pornográf képfelvételt készít, ilyen képfelvételt forgalomba hoz, azzal kereskedik, illetőleg ilyen képfelvételt más számára hozzáférhetővé tesz; valamint pornográf jellegű műsorban kiskorú személyt szerepeltet;
- **Erőszakos közöszülés:** aki mást erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel közöszülésre kényszerít, vagy más védekezésre, illetőleg akarat nyilvánításra képtelen állapotát közöszülésre használja fel;
- **Szemérem elleni erőszak:** aki mást erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel fajtalanúságra, vagy ennek eltűrésére kényszerít, vagy másnak védekezésre, illetőleg akaratnyilvánításra képtelen állapotát fajtalanúságra használja fel;
- **Megrontás:** aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel közöszül, valamint az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki a tizennyolcadik életévét meg nem haladott személlyel fajtalanokodik; az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt arra törekszik rábírní, hogy vele közöszüljön vagy fajtalanokodjék;
- **Vérfertözés:** aki egyenesági rokonával közöszül vagy fajtalanokodik;
- **Szeméremsértés:** aki magát nemi vágyának kielégítése végett más előtt szeméremsértő módon mutogatja;
- **Kiskorú veszélyeztetése** – mint generális tényállás: a kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy, aki e feladatából folyó kötelességét súlyosan megszegi, és ezzel a kiskorú testi, értelmi vagy erkölcsi fejlődését veszélyezteti; továbbá az a nagykorú személy, aki kiskorút bűncselekmény elkövetésére vagy züllött életmód folytatására rábírní, vagy rábírní törekszik.

A vizsgált bűncselekmények száma: 357 darab. Egy büntetőeljárás során felderített több bűncselekmény közül csupán a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket értékeltem. Más bűncselekmények, mint pl. testi sértés, kiskorú veszélyeztetése, zsarolás stb. nem szerepelnek a listán. Mindemellett egy eljárás során több nemi erkölcs elleni bűncselekményben is folytattak nyomozást, ezért a bűncselekmények száma következésképp magasabb az eljárásokénál. Egy esetben a sértettet megerőszakoló személy a bűncselekmény leplezése érdekében emberölést is elkövetett. A bűncselekmények az alábbi megoszlást mutatták:

- **Tiltott pornográf felvétellel visszaélés: 7 db**
- **Erőszakos közöszülés: 65 db**
- **Szemérem elleni erőszak: 224 db**
- **Megrontás: 54 db**
- **Szeméremsértés: 6 db**
- **Vérfertözés: 1 db**

Vizsgáltam kifejezetten azokat az eseteket is, amelyek a **pedofilia** témakörébe kerülhetnek. E szerint: **133 esetet** találtam, ahol a sértettnél (ügyiratból megállapíthatóan, vagy abból következtetve) a nemi jellegzetességek még nem fejlődtek ki, és az elkövető elsősorban ilyen irányú nemi vágyait kívánta cselekményével kielégíteni.

Ezen esetek között **50 esetben a családon belüliség** is kimutatható volt. **Hét** olyan **esettel** is találkoztam, melyek a **homoszexualitás** körébe sorolhatók.

Az eljárást az esetek többségében a sértett szülője (másik szülő), törvényes képviselője kezdeményezte. Ebbe a körbe soroltam azokat is, amikor formailag ugyan a kiskorú sértett tett feljelentést, de a szülővel együtt.(245 eset) Hatóság bejelentése alapján 49, gyermekvédelmi intézmény és iskola kezdeményezésére 10-10 eljárás indult. 8-8 esetben orvos, illetve egyéb hozzátartozó, egy alkalommal a szomszéd és két névtelen bejelentő indította el a hatóságot.

Nem tartottam lényegtelennek azt sem, hogy kivel szemben indult a nyomozás. Ismert elkövetővel szemben 304 eljárás indult. Ismeretlen elkövetővel szemben összesen 17, ebből kilenc tettes derítettek fel. A számok jól mutatják, hogy az esetek nagy hányadában (91,3%) a bűncselekmény felfedezésének időpontjában ismert elkövetővel találkozhattunk, ami egyben a bűncselekmények veszélyességét is jelenti, hiszen - amiről szintén később még bővebben szó lesz - a támadások a sértett közvetlen közeléből érkeznek.

Az alkalmazott kényszerintézkedések száma, bár súlyos bűnelkövetéssel állunk szemben, nem túl magas. Előzetes letartóztatást 150 esetben alkalmaztak. 11 eljárás során ugyan őrizetbe vették a gyanúsítottat, de előzetes letartóztatására nem került sor.

Az alkalmazott kényszerintézkedések a családon belüli elkövetés miatt - elkövetők távolléte miatt, újabb bűncselekmények elkövetése, fenyegetés, erőszak, befolyásolás, stb. - miatt jogosak voltak, ám néhány ügyben pontosan ezek a feltételek miatt érthetetlenül elmaradtak!

Az eljárások időtartama csak a rendőrség által folytatott nyomozásra vonatkoznak, az ügyészési és a bírói eljárás tartamát nem vizsgáltam. Jellemző, hogy az eljárásokat féléven belül befejezik és csak 19 %-ban tartott tovább a nyomozati szakasz fél évnél, ami beleillik abba a koncepcióba, hogy az eljárásokat soron kívül, a lehető legrövidebb időn belül be kell fejezni. Az eljárások elhúzódását csupán az indokolatlanul hosszú nyúló szakértői vizsgálatok, esetleges pótnyomozások okozták. Egyszer azonban az eljárás azért tartott tovább az indokoltnál, mert az elkövető hatósági engedéllyel külföldre távozott.

Fontosnak ítélem elemezni azt a tényt is, hogy a sértettet az eljárás során hány alkalommal hallgatják ki. (a pszichológusi meghallgatás is benne van!)

Az esetek nagy hányadában kétszer hallgatták meg a kis áldozatokat, de háromszor, vagy annál többször az eljárások legalább 15%-ban! Akadtak olyan eljárások is, ahol a gyermekkorú sértettet 6-7 alkalommal is meghallgatták! A gyermekeknek a sérelmükre elkövetett bűncselekmények okozta sérülésekből minél előbb ki kell lábalniuk, hiszen ennek elhúzódása veszélyezteti a teljes felépülés lehetőségét, újabb viktimizációhoz, esetleg betegségek kialakulásához vezethet. Ez húzza alá annak szükségességét, hogy a bűncselekmény elkövetése után - amennyiben ez indokolt és megkerülhetetlen - sor kerüljön meghallgatásukra, pszichológusi vizsgálatukra.

A 333 eset nyomozási eredményesség általában jónak mondható, hiszen csupán 75 nyomozást kellett valamilyen okból megszüntetni. A megszüntetések között szerepelnek olyan esetek, amikor nyilvánvalóan nem történt bűncselekmény, vagy éppen tévedés miatt kellett az eljárást megszüntetni, ami az eredményességet tovább növeli.

Az eljárások kb. 10-15 %-ában az elkövető a sértettet, vagy annak törvényes képviselőjét megkísérelte befolyásolni, hogy vonja vissza a feljelentését, vagy vallomását, azonban közvadás bűncselekmény lévén az eljáró hatóság vádemelési javaslattal élt. Az eljárások szinte kivétel nélkül fokozott ügyészi felügyelet mellett folytak, melyet az elkövetett cselekmény súlyossága, a sértettek személye, illetőleg az alkalmazott kényszerintézkedések indokoltak.

Összességében elmondható, hogy az eljárások során kevés bizonyítékot szereztek be a gyanú igazolására, a vád alátámasztására. Ennek oka lehet egyfelől az is, hogy egyszerű megítélésű ügyek voltak és szinte minden esetben ismert elkövetők ellen folytak a nyomozások. Azonban az elkövetők nagy többsége tagadott, esetleg csak többszöri kihallgatása után ismert el cselekményéből részleteket. Másfelől ezek az ügyek a nehezen bizonyítható cselekmények közé tartoznak. A családon belüliség, az elkövető és a sértett közeli kapcsolata, az alkalmazott erőszak, fenyegetés, egyéb ráhatások, stb. szinte ellehetetlenítik a cselekmények pontos felderítését. Ezért kiemelt fontosságú, hogy az egyébként igen súlyos bűncselekmények kellő mértékben, több oldalról is bizonyítottak legyenek, hiszen az elkövető részleges beismerő vallomása és a tanúk (néha csak a sértett) nyilatkozata bármikor vissza-, és kétségbe vonható. Ez ellen leginkább az objektív bizonyítékok nyújthatnak garanciát. (pl. kívülálló tanú, szemtanú, tárgyi bizonyítékok stb.)

Szakértői munka

Az ügyiratok kb. 2/3-ban voltak szakértői vélemények, de fogalmazhatok úgy is, hogy 1/3-ukban nem! Ez utóbbiakban általában az elkövetők gyermekkorra, valamint a megrontás -nem tagadott- tényállása miatt maradt el szakértő kirendelése. Fájó pont, hogy a sértettek pszichológiai, esetleg pszichiáteri vizsgálatai gyakran elmaradtak. Leginkább akkor, amikor megrontás miatt folyt az eljárás, erőszak nem történt, vagy ha az eljárás előreláthatólag megszüntetésre került. Ennek kifejezetten csak gazdasági indokai lehetnek.

Olyan esetek is előfordultak, amikor azért maradt el mindennemű – az elkövető vizsgálata is – szakértés, mert a gyanúsított elismerte tettét és gyorsan vádemelésre került sor. Úgy gondolom, hogy az elkövetett cselekmények súlyát, a sértettben okozott traumát a szakértői vizsgálatok hivatottak megállapítani, melyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a bíróság képes legyen a cselekményt veszélyességének megfelelően értékelni és ennek figyelembevételével meghozni ítéletét.

A szakértői vélemény bizonyíték, éppen ezért fontos, hogy azok a szakértők végezzék a vizsgálatokat, akik rendelkeznek a feladat ellátásához szükséges végzettséggel, akkreditációval. Az alábbi adatok a sértettek pszichológusi szakvéleményeire vonatkoznak.

Szakértők végzettsége: Igazságügyi szakpszichológus: 98, klinikai szakpszichológus: 44, gyermekpszichológus: 12, egyéb pszichológus: 43, eseti szakértő, szaktanácsadó: 8. (Az egyéb szakértőkhöz soroltam a kriminál-pszichológust, a rendőr-főkapitányságokon működő pszichológust, esetleg más, pl. oklevés pszichológust, akik pontos szakterülete nem ismert. Kétségbe ejtő, hogy nyolc esetben szaktanácsadói szinten, elsődleges vélemény alapján folyt le az eljárás, melyet sem az ügyész, sem a bíró nem kifogásolt.

A szakértői vizsgálatok az esetek többségében megfeleltek rendeltetésüknek. Voltak azonban olyan vélemények, melyekben a szakértő nem tért ki minden kérdésre. Ezek különösen azokban az esetekben hiányoztak, amikor a vizsgáló az elkövető esetleges nemi elferdülésére, abberációjára kérdezett rá.

A vizsgálatok során a szakértők nem fordítottak gondot arra a tényre, hogy a sértett gyermek egyáltalán az eljárás során kihallgatható-e. Összesen hét olyan ügyiratot leltem, amely kitért erre, ebből hatszor nem ajánlotta a szakértő a gyermek meghallgatását és egyszer javasolta a szembesítés elkerülését. Gondot jelentett az is, hogy néha a szakértői vizsgálatokra sokat kellett várni. A szerológusok például többször csak 150 napra vállalták a szakvéleményt, ami meghosszabbította az eljárást. A sértett pszichológusi vizsgálatára sem került sor a kirendelés után azonnal és néha még a kijelölt időpontot is elnapolták. Csupán az eljárások mintegy 1/3-nál születtek meg gyorsan (az elvárt rendben) a szakvélemények.

Az elkövetés (cselekmény)

Az elkövetés helye a tényleges elkövetési helyszínt jelenti. 106 esetben a település fajtáját is megvizsgáltam. Eszerint nagyvárosban 57 eset (ebből 49 Budapest), városban: 15 eset, községben 34 eset történt. Nagyvárosnál a megyei jogú városokat vettem számításba. Összességében elmondható, hogy községekben, kistelepülésekben valamivel nagyobb az elkövetés, mint a városokban, melynek alapja valószínűleg Magyarország település-szerkezete. Mindenesetre városi dominancia ebben a bűncselekmény-kategóriában nem mutatható ki.

A konkrét elkövetési helyeket a sértett szemszögéből figyeltem. Otthon 134, idegen lakásban 87, közterületen 64, lakáshoz tartozó egyéb helyiségben 17, iskolában, gyermekvédelmi intézményben 10-10, sportlétesítményben, 2, egyéb helyen 9 bűncselekmény történt. A lakáshoz tartozó egyéb helyiségnél szerepelt kert, lépcsőház, lift, WC, más mellékhelyiségek, az egyebek között menedékház, szálloda, közlekedési eszköz és fényképek terjesztésénél az internet szerepelt.

Az elkövetési magatartás, ahogyan megvalósul a törvényi tényállás, amiben testet ölt a cselekmény. Itt egy bűncselekmény kapcsán többféle magatartás is megállapítható (mely a felelősség kérdésében nem növeli a bűncselekmények számát), ezért az elkövetési magatartás száma jóval meghaladja a bűncselekmények számát.

- Simogatás: 236 eset
- Közösülés (kísérlet is): 124 eset
- Fajtalankodás: 114 eset
- Mutogatás: 15 eset
- Fénykép készítés: 4 eset
- Terjesztés: 1 eset
- Egyéb: 1 eset (kukkolás, önkielégítéssel)

Simogatásnál a sértett mellének, nemi szervének, fenekének, egyéb testrészének érintése szerepel, de ide vettem a puszilgatást is. Tekintettel arra, hogy más kategóriába nem illett, ezért szintén ide soroltam a nemi szervbe, végbélbe nyúlást is. Fajtalankodásnál kerültek megállapításra az azonos neműek nemi kapcsolatai, valamint az orális és anális aktusok és a kézzel történő kielégítések. A többi magatartás nem szorul kiegészítésre.

A családban megnyilvánuló erőszak (még ha más családtag ellen irányult is) kihatással volt a sértettekre, többször ezért nem mertek ellenkezni. Tulajdonképpen a gyermekkorú sértettek vonatkozásában az általa nem kívánt cselekményeknél az erőszak valamilyen szintjét mindig meg lehet állapítani.

Az elkövetés módszerei között a sértett beleegyezésével leginkább a megrontások vonatkozásában találkoztam. Voltak azonban olyan esetek is, ahol a sértett azért egyezett bele a cselekménybe, mert pénzt, ajándékot kapott érte. Védekezésre képtelen állapot meghatározásánál a nagyon fiatal, néhány éves sértettek és az alvó, erősen értelmi fogyatékos, illetve leitatott sértettek kerültek. (28 eset) A megtévesztés is sok helyen jelen volt, hiszen egy gyermeket felnőtt által nem nehéz megtéveszteni, befolyásolni, hiszen bízunk benne, elhiszi azokat, amelyeket a felnőtt állít. A megtévesztés, csábítás széles skálája tárult elém, mely 23 bűncselekmény kapcsán volt kiemelt módszer.

A sértett-elkövető kapcsolata is az esetek többségében (50) megállapítható volt, úgyis mint bűncselekmény létrejöttét megkönnyítő tényező. Ide azokat soroltam, amikor erőszak, fenyegetés nem történt és a sértett azért nem mert ellenkezni, mert szülőjével, mostohaszülővel, nagyszülővel, testvérrel, tanárával került kapcsolatba.

Bűncselekmény létrejöttét megkönnyítő okok:

A bűncselekmények megelőzését célzó munka hatékonyságát akkor növelhetjük, ha tisztában vagyunk azokkal a tényekkel, melyek közrejátszottak az elkövetés kialakulásában.

- erőszak jelenléte a családban: 48 eset
- kiszolgáltatottság: 102 eset
- szexuális vágy kielétele: 157 eset
- agresszivitás: 24 eset
- alkohol jelenléte a családban 43 eset
- családi környezet zártsága: 7 eset
- kóros elmeállapot: 4 eset
- társadalomra veszélyesség fel nem ismerése: 4 eset
- elkövető munkaköre: 5 eset

Bűncselekmény felfedezését gátló tényezők szintén közrejátszanak annak kialakulásában, viszont veszélyesebbek azoknál, mivel növelik a látenciát, és csökkentik a hatósági beavatkozás lehetőségét.

- erőszak, fenyegetés alkalmazása: 84 eset
- erőszak nélkül kérte, hogy ne szóljon róla senkinek: 13 eset
- nem bízott abban, hogy segítséget kap: 11 eset
- másik szülő kötelességszegése: 27 eset
- sértett akarta (beleegyezett, falazott): 16 eset
- ígéret: 8 eset
- környezet közömbössége: 4 eset
- eljáró hatóság: 1 eset
- nem állapítható meg: 124 eset
- nem volt: 45 eset

Az elkövetők

Mind bűnüldözési, mind pedig bűnmegelőzési szempontból kiemelt jelentősége van az elkövetői profil megalkotásának. Szükséges ismerni azt, hogy a speciális bünt milyen személyiségű ember, miért követi el. A bűnügyi nyilvántartások szerepe a nemi erkölcs elleni bűncselekmények kapcsán felértékelődik. Az ismeretlen tettesek után indult nyomozások rutin feladata a modus operandi (elkövetési módszer szerinti) adatbázis ellenőrzése. Nemi bűncselekményeket nagy számban követnek el szexuálisan aberrált személyek.

A vizsgált esetek 97,6 %-ban vagy már ismert tettes ellen indult az eljárás, vagy pedig rövid időn belül ismertté vált (2,7%). Nem sikerült felderíteni az összes ügy 2,6%-át.

A 333 eljárásban összesen 372 fő elkövető szerepelt. Az elkövetők között csupán kilenc nőt találtunk (a kiskorúak között csak egyet), tehát az ismertté vált elkövetők 97,9%-a férfi! Érdekességként említem meg, hogy az egyik esetben a férfi elkövető gyesen volt, egy másik alkalommal pedig főállású apaként követte el bűncselekményét. Nem kevésbé érdekes az sem, hogy iker férfi elkövetőket is felderítettek.

Az életkori megoszlások az alábbiakról tanúskodnak:

Gyermekkorú: 45 fő, fiatalkorú: 56 fő.

A legfiatalabb elkövető csupán 8 éves volt. A kiskorúak között gyakori volt a többszörös elkövetés, amikor is a bűncselekményt legalább két tettes követte el. (gyermekkorúak-10, fiatalkorúak-7)

Felnőtt korúak: (A legidősebb elkövető 91 éves volt, de nyolcvanon túli tettes is több akadt)

18 - 24 éves: 49 fő

25 - 30 éves: 46 fő

31 - 40 éves: 80 fő

41 - 50 éves: 58 fő

51 - 60 éves: 18 fő

60 év feletti: 23 fő

Az elkövetők között a 8 általános, vagy az alatti végzettségűek voltak többségben. Analfabéta öt volt, felsőfokú végzettségű pedig 15 férfi. Nincs állandó kereseti lehetősége 146 főnek! Otthon van, kocsmába jár, néha kisebb munkát elvégez. Nem tud mit kezdeni szabadidejével, a lakásban, vagy környékén tartózkodik. Napközben hosszabb időt is az áldozatokkal tud „legálisan” tölteni. Az ilyen helyzetek a bűncselekmények létrejöttében is jelentős szerepet játszottak.

Az elkövető majdnem fele büntetlen előéletű volt. 115 elkövetőről nem volt adat, 142 pedig büntetlen volt. A büntetek száma szintén 115. Ebből többször volt büntetve 57 fő, nemi erkölcs elleni cselekményekért pedig 31!

Az elkövető és a sértett kapcsolata viszonylatában általában szülői, nevelő szülői, más rokoni és baráti kapcsolatok voltak kimutathatóak.

Megvizsgáltam 39 bírói döntést, ítéletet. Ebből egy végződött felmentéssel, a többiben büntetést szabtak ki. A szabadságvesztések átlagos tartama 4,56 év volt, mely azt jelzi, hogy a cselekmény társadalomra veszélyességét a bíróság is kellőképpen ítélte meg. Ezeket az értékeket valószínűleg csak az emberölésre kiszabott büntetések haladják meg.

Sértettek

A bűncselekmények sértik az egyén nemi élet szabadságát, hátrányosan érintik az ifjúság egészséges szexuális fejlődését és végső soron támadják személyüket, testüket, egészségüket. A bűnmegelőzés szempontjából a bűncselekmény viktimológiai nagy jelentőséggel bír.

Nemük szerint 352 lány és 59 fiú volt. Az életkori megoszlásukból az következik, hogy a legveszélyeztetettebbek a 8-12 év közötti gyermekek. A legfiatalabb alig érte el az egy éves kort!

A kis áldozatok családi környezete a deliktumok többségénél rendkívül alulszocializált, elmaradott, sok helyen éltek a létminimum alatt. A gyermekjóléti szolgálatok, családsegítő központok figyelme sok esetben a veszélyeztetett családokon volt ugyan, ám hatékony intézkedéseket olykor a legjobb szándékkal sem tudtak tenni. Az alulszocializáltság, iskolázatlanság tehát nemcsak az elkövetők sajátossága.

A sértettek elmeállapota is befolyásolja a potenciális sértetté válásukat, mely átlag alatti volt a sértettek mintegy 18%-nak. (enyhe fokú fogyatékoság: 32 főnél, közepes: 6 főnél, súlyos: kettőnél)

A bűncselekmény által az áldozatokban okozott következmények, traumák adják a cselekmény társadalmi veszélyességének egyik mértékét. Ennek pontos ismerete, feltárása determinálja a várható bírói ítéletet. Egyértelműen nem okozott traumát: 18 személynek. Csupán kisebb, később rövid idővel kiheverhető trauma: 23 főnél (undort érez, szeretné meg nem történné tenni, szomorú, sír, szégyelli az esetet, kisebb frusztrációt okozott neki, büntudatot ébresztett benne, dühöt váltott ki belőle, stb.)

Súlyos traumát okozott 59 gyermeknél! (Fél, retteg a történetek után, depresszió, szorongás lett úrrá rajta, magába zárkózott, nem beszél róla, szótlan maradt hosszabb ideig, felriad álmából, álmában bepisil, nem mer kimenni az utcára.)

A súlyos következményekből 19 esetben azonnali orvosi kezelést látott indokoltnak a szakértő. Hat sértettnek öngyilkossági késztetései keletkeztek, 13 sértett súlyos testi sérüléseket is szenvedett. Némelyiknél a kialakult pszichés eredetű betegség idővel szomatikussá változott. Egy 11 éves kisfiú esetében, akit három 12 éves társa egy piac WC-jében pénzért férfiakkal közöszlésre készített, a szakértő a bűncselekmény következményeként nemi elferdülést állapított meg. Egy bűncselekmény kapcsán az elkövető az áldozatát megölte!

(A családon belül elkövetett esetekre, a média hatásaira, valamint a kirívó bűnelkövetésekre vonatkozó összefüggések a kutatás teljes anyagában található)

Megállapítások

A pedofília büntetőjogi kategóriaként való megfogalmazása, definíciója a vizsgálat során tett megállapítások alapján nem vezetett eredményre, a pedofília továbbra is „csupán” orvosi kategóriaként értelmezhető. Azonban számos - büntetőjogi szempontból értékelhető - jellemzője feltárásra került.

A pedofil cselekmények körébe tehát olyan nemi erkölcs elleni bűncselekmények sorolhatók, melyek sértettje valószínűsíthetően 12 év alatti, nemileg fejletlen (külső nemi jellegű kialakulatlanok) személy. Az elkövető cselekményét a gyermekek iránti erős, leküzdhetetlen szexuális vágyának kielégítése céljából követi el, az a nemi elferdülések közé sorolandó. Az elkövető és a sértett között néhány év (kb.6 év) korkülönbségnek kell lenni, ebből fakadóan az elkövető jellemzően felnőtt korú. Néhány esetben azonban fiatalos elkövetővel is találkozhatunk, viszont a többi állítások konjunktív feltételek.

Az elkövetők között szinte kivétel nélkül férfiakkal találkozunk. A cselekmények nemcsak a heteroszexuális, hanem az azonos neműek kapcsolatában is megvalósulhat.

A nemi fejletlenséget nemcsak a sértett életkora, hanem az egyén más állapota (súlyos fogyatékosága, elmebeli állapota, stb.) is okozhatja.

A pedofil jellegű cselekmények visszatérő jellege kimutatható és prognosztizálható, hiszen a pedofil személyiség nem gyógyítható. A betegség irreverzibilitása újabb bűnelkövetések forrásává válik.

A cselekmények mozgató rugója a szexuális vágy bármi módon történő kiélése lehet. El kell különíteni tehát azon bűncselekményektől, amikor az elkövetőt a gyermekek sérelmére elkövetett nemi erkölcs elleni cselekményére ittassága, agresszivitása, bosszúvágya, vagy éppen az áldozat és annak környezetének megalázása vezeti.

Az elkövetési magatartásokat nézve osztályozni lehet az elkövetőket. Vannak olyan pedofilok, akik félénkek, csak „kukkolnak”, vagy éppen mutogatnak, testi érintkezést nem kezdeményeznek. (belesnek a fürdőszobában lévő gyermekekre, rányitják az öltöző ajtaját, fényképeket nézegetnek, stb.) Mások csak simogatják, csókolgatják áldozataik testét. Ezek között már léteznek olyanok is, akik az ellenállást erőszakkal küzdik le. Megint mások a testi kontaktust helyezik előtérbe, és/vagy széles szexuális repertoárjukat akarják kiélni. Ebbe különféle szokásos és merőben szokatlan, mondhatni extrém játékok is vegyülnek. Az erőszakos jelleg itt már markánsan kimutatható. Egyes elkövetők kifejezetten durván bánnak áldozataikkal, fájdalmat okozva számukra. Némely egyének azonban feltűnően agresszívok, kifejezetten élvezik a gyermeknek okozott fájdalmat. Őket nemcsak a szexuális vágy kiélése, hanem a hatalom utáni vágy és a szadizmus is vezeti.

A pedofilok között azonban nagy részt olyan személyek vannak, akik meggyőzik a gyermeket a szexuális együttlétre, teljesítik kívánságaikat és megadnak nekik szinte mindent. „Sikerüket” annak is köszönhetik, hogy néha többet foglalkoznak a gyermekekkel, mint azok szülei.

Az elkövetők a társadalom nagyfokú elutasítása miatt konspirálnak, vágyaikat rejtegetik, cselekményeiket megkísérlik titokban tartani. Az eljárás megindítása után rendszerint tagadnak és makacsul kitartanak emellett. Némelyikük azonban kisebb részleteket elismer ugyan cselekményéből, de azokat igyekszik megmagyarázni, olyan színben feltűntetni, amely átlagos, elfogadott viselkedéssé teheti azt. Az elkövetőkben sokszor büntudat ébred, látva tettének következményét és önmagát okolja. Ez azonban nem tartós, hiszen a valóban pedofil hajlamú férfi a következő alkalommal ismét elkövetné a bűncselekményt.

A sértettek között nagyobb arányban találhatóak lányok, tehát a heteroszexuális pedofília a gyakoribb. Az áldozatok között az előpubertás korban lévők veszélyeztetettek leginkább.

A sértett és az elkövető kapcsolatát jellemzi, hogy ismeretségi viszonyban vannak, tehát az elkövető ritkán választ magának idegen áldozatot. Rendszerint különféle családi kötelékek között történnek meg az esetek. A deliktumok elkövetői között rendszerint édesapát, nevelőapát fedezhetünk fel.

A jelenség társadalomra veszélyessége nagy mértékű látenciájában és súlyos következményeiben keresendő. A látencia fennmaradásában a bűncselekmény létrejöttét könnyítő, vagy lehetővé tévő okok, a felfedezését gátló tényezők játszanak szerepet. Nem lehet kétséges, hogy azokban a helyzetekben, ahol pedofil személyiségű személy gyermekek

közeliében él, megnövekszik az elkövetés lehetősége. Ugyanez mondható el a gyermek közvetlen életterében jelenlévő erőszakról is. A fenyegetés és az erőszak kilátásba helyezése, alkalmazása, vagy az ígéretések mind a deliktum napvilágra kerülését gátolja.

A látenciát tovább növeli az a tény, hogy a gyermek nem képes önmagát megvédeni, és nem ismeri azokat a lehetőségeket, ahonnan segítséget kaphatna. Büntudata keletkezik, azt gondolja, egyedül ő tehet arról, hogy bekövetkezett a cselekmény. Más esetekben pedig úgy érzi, hogy annak így kellett történnie, a felnőtteknek mindent meg szabad tenni egy gyerekkel.

A kutatás is igazolta, hogy a bűnelkövetés közelébe sodródnak azok a gyermekek, akikkel szüleik keveset foglalkoznak, nem beszélgetnek, játszanak, esetleg tanulnak velük. Ezek a gyermekek szinte szomjaznak azt, hogy figyeljenek rájuk, ilyen igényeiket kielégítsék. A szeretettség sűrűn taszítja őket olyan emberek közé, akik ezt felismerve, ezzel visszaélve kihasználják a védtelen, sérülékeny gyermek kiszolgáltatott helyzetét.

A nemi erkölcs elleni bűncselekmények a gyermek nemi szabadságát, egészséges nemi, fizikai és pszichikai fejlődését veszélyeztetik. Sok esetben a felnövekvő ifjú nem képes frusztráció és egyéb utóhatások nélküli nemi életre, mindennapjait befolyásoló élményeitől megszabadulni. Bizonyított kriminológiai tények, hogy a gyermekkorban elszenvedett szexuális támadások áldozatai a későbbiekben könnyebben prostituálódnak, vagy válnak erőszakos jellegű bűncselekmények elkövetőivé.

Kriminalisztikai ajánlások:

Az eljárás megindításához:

- A feljelentés szakszerűségének követelménye, jegyzőkönyvezni csak szó szerinti elmondásokat, a tényállás pontos felderítése, egyes tényállásokhoz szükséges magánindítvány beszerzése.
- Megfelelő büntetőjogi minősítés meghatározása.
- Azonnalos intézkedések bevezetése. (forró nyom, helyszínelés, házkutatás, stb.)
- Kényszerintézkedések szükségességének vizsgálata, az előzetes letartóztatás szigorúbb alkalmazása.
- Megfelelő gyakorlattal rendelkező vizsgáló kijelölése.

Az eljárás lefolytatásához:

- A szükséges szakértői kirendelések. (elkövetőre, sértettre egyaránt) Elkövetőnél a pszichiátriai vizsgálat nem mellőzhető.
- Ahhoz, hogy a szakértői munka gyorsabb, pontosabb legyen, a felmerült igénye kielégítésére újabb laborokat kell létrehozni. Célszerűnek tartanám regionális, vagy megyei központok kialakítását.
- A bizonyítékok minél teljesebb felderítése és rögzítése, a bizonyítás több oldalúvá tétele. A beismerésben lévő gyanúsítottal szemben is kötelező más jellegű bizonyítékok felkutatása.
- Az elkövető előéletének vizsgálata, büntettes és modus operandi nyilvántartások ellenőrzése.
- A kiváltó okok felderítése (sértettnél, elkövetőnél), a sértett, az elkövető családi és mikrokörnyezetének feltérképezése. (iskolai vélemény, környezettanulmány)

- Sértettet csak szükséges mértékben kihallgatni. A 23 / 2003. (VI.24.) BM-IM együttes rendelete a belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól 168.§.(1) bekezdése szerint : *Törekedni kell arra, hogy a nyomozó szerv a gyermekkorút csak egyszer kérdezze ki.* Igaz, hogy ez a gyermekkorú elkövetőre vonatkozik, de a sértettet miért nem védik ilyen szabályok? A kihallgatás során lehetőség szerint alkalmazzanak gyermek-kihallgató szobát. (törvényes képviselő, eseti gondnok jelenléte) Gyermekpszichológus alkalmazásától nem lehet eltekinteni.
- Nyomozási terv készítése.
- Gyermekkorú elkövető gyanúja esetén az eljárást le kell folytatni, a gyermekkorút ki kell kérdezni, vallomását ellenőrizni, a bűncselekmény elkövetését kétséget kizáróan bizonyítani kell és csak után lehet vele szemben büntethetőséget megszüntető okra hivatkozással az eljárást megszüntetni.
- A látenciában maradt bűncselekmények felderítése érdekében a nyomozás kiterjesztése.
- Az eljárás szereplőinek rosszhiszeműségét vizsgálni. A visszaélészerű gyanúsítások kiszűrése.
- Minden esetben vizsgálni kell a gyermekvédelmi intézkedések bevezetésének szükségességét, valamint a gyermek neveléséért, felügyeletéért felelősséggel tartozó felnőtt szerepét.
- Tanúként hallgassák meg a pedagógust, szomszédot, egyedi esetekben a gyermekjóléti és családsegítő központ alkalmazottját.
- Gyermek kihallgató szoba alkalmazása.
- Az eljárást lehetőség szerint minél előbb teljesíteni kell.
- Az ERÜBS adatlapok szakszerű kitöltése, az elkövető modus operandi nyilvántartásba vétele.

Az ismeretlen tettesek elleni eljárásokhoz: (fentiekén túl)

- Modus operandi nyilvántartásokban szereplő személyek ellenőrzése.
- Elkövetői profil megalkotása. Szemtanúk, sértett elmondása alapján fantomkép összeállítása, grafikus igénybevétele rajz elkészítéséhez.
- A korábbi nyomozások során megismert, valamint a bűnmegelőzés által végzett elemzések eredményeinek felhasználása.
- A témakörben végzett kriminológiai kutatások, publikációk figyelembe vétele.
- Sajtófelhívások alkalmazása.

Szakértői vizsgálatokhoz:

- A pszichológus, pszichiáter és elmeorvos szakértők kirendelésén túl nyomszakértők, más speciális ismeretekkel rendelkező szaktanácsadók igénybevételenek szükségességét is vizsgálni kell.
- A szakértő csak a hozzá intézett kérdésekre köteles válaszolni, ezért azokat minden egyes ügy sajátosságainak megfelelően kell feltenni.
- Az elkövetők vonatkozásában mindenképpen szerepeljen kérdés annak elmebeli állapotára, beszámíthatóságára, nemi elferdüléseire, szexuális szokásaira vonatkozóan. Szükséges tudni, hogyan élte meg a cselekményt, annak következményeit, a cselekményével kapcsolatos nézeteit.

- A sértettek vonatkozásában klinikai szakpszichológus, gyermekpszichológus kirendelése szükséges. A kérdések és a vizsgálat irányuljon a gyermek családi hátterének, környezetének megismerésére. Elmondásának életszerűsége, esetleges konfabulálása, betanult, rákényszerített szöveg alkalmazása kiemelten fontos ismeret.
- Célirányos kérdés vonatkozzon az áldozat értelmi és nem utolsó sorban testi fejlettségére. Fontos megismerni a sértett cselekménnyel kapcsolatos élményeit, az milyen jellegű és fokú traumát okozott számára.
- Végezetül pedig egyértelmű nyilatkozat szükséges a szakértő részéről a gyermek kihallgathatóságát illetően, illetve egyes eljárási cselekményekben való részvételére vonatkozóan.

Bűnmegelőzési lehetőségek

Az Országgyűlés 2003 októberében a 115/2003. számú határozatával elfogadta a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiáját.

A dokumentum taglalja az Európai Unió ez irányú elképzeléseit, bűnmegelőzési célkitűzéseit. Eszerint csökkenteni kell a bűnalkalmakat (szituatív bűnmegelőzés), valamint azon környezeti tényezők hatását, melyek következményeképpen valaki a bűnözés vagy bűnismétlés útjára lép (szociatív bűnmegelőzés).

Vissza kell szorítani annak kockázatát, hogy az emberek bűncselekmények áldozataivá válhassanak, ugyanakkor növelni kell az emberek biztonságérzetét. A polgárokat jogkövető életmódra kell sarkallni, konfliktuskezelésükben az erőszakmentesség domináljon. Harcot kell folytatni a korrupció ellen és meg kell akadályozni a bűnözők beszivárgását a gazdasági, társadalmi és politikai struktúrába.

A nemzeti stratégia kiemelt prioritása - csakúgy, mint az EU-ban – a gyermek-, és fiatalkori bűnözés csökkentése, valamint az áldozattá válás megelőzése. A bűnözés két irányból érheti a kiskorú személyeket. Egyfelől ők maguk követnek el jogellenes cselekményeket, másrészt pedig ilyen cselekmények áldozataivá válhatnak. Jól ismert tétel, hogy ha a kiskorú személy jogellenes cselekményt követ el, normát, szabályt szeg meg, ő egyben áldozat is, hiszen fejlődése, szocializációja volt hibás.

Az intézményes reakciókról a Stratégia nem szól túl kedvezően, annak javítását szorgalmazza. A bűnmegelőzésben jelentős szerepet szán a családnak, a gyermek-, és ifjúságvédelemnek, az oktató-, és nevelő intézményeknek, a civil szervezeteknek, az egyházaknak, a helyi koordináció megteremtésében pedig az önkormányzatoknak és a rendőrségnek.

A gyermekvédelmi jelzőrendszer működésének zavarai nagyban nehezítik a kiskorúakra veszélyt jelentő körülmények, állapotok feltárását és ezzel a hatékony beavatkozást. Az előbb felsorolt szervezetek részéről olyan érdemi együttműködésre van szükség, mely elősegíti a veszélyhelyzetek felismerését, a korai intervenciót.

A Stratégia ajánlást fogalmaz meg arról, hogy a nyomozó hatóságoknál a fiatalkorú bűnelkövetőkkel, a gyermek-, és fiatalkori bűnözés megelőzésével foglalkozó speciális egységek alakuljanak. Szignalizáció alkalmazását tartja szükségesnek a szülők, és gyámhatóságok felé akkor, amikor a hatóságok rendellenességeket tapasztalnak.

Az igazságszolgáltatási rendszert kell átalakítani, hogy az eljárás során érvényesülhessenek a sértett jogai. Mindenki a gyanúsított személyi jogaiért aggódik, nehogy sérüljenek azok - ami

egyébként valóban fontos -, de a sértettek, a bűncselekmények áldozatai nem kapnak megfelelő figyelmet, támogatást!

A rendőrség bűnmegelőzési ajánlásai:

A jelenséggel szembeni hatékony fellépés során a rendőrség a bűnmegelőzés eszköztárát is alkalmazza, mely a bűnüldözés mellett egyfajta innovatív lehetőséget biztosít számára.

A bűnmegelőzési tevékenység során jelentős energiákat kell mozgósítani a gyermekeket érintő nemi erkölcs elleni bűncselekmények sajátosságainak megismerését illetően. Ebben a bűnüldözés, a büntetőeljárás során feltárt tények adhatnak segítséget. Az elkövetési magatartások, a büntetőjogi tényállások morfológiai ismervei rámutathatnak a bűnmegelőzési feladatok irányaira.

A látencia csökkentése mindenki közös ügye – bűn nem maradhat felderítetlenül! Ebben segíthet a nevelés, a felvilágosító, propaganda munka. Társ lehet a rendőrség Telefontanú Szolgálat is, ahol a bejelentő megőrizheti anonimitását és információi alapján beindíthatja a hatóságok gépezetét.

Nem mehetünk el szó nélkül a szülő felelőssége mellett sem. A családjogi törvény szerint a gyermek neveléséért, biztonságáért elsősorban a szülő felelős. Nem nézheti el, hogy gyermekét abuzálják, cselekednie kell, szükség esetén védelmeznie kell a gyermeket. Ennek elmaradása büntetőjogi felelősségét veti fel. Ha egyedül nem képes a biztonság szavatolására, akkor kérjen segítséget másoktól, a hatóságoktól. A bűnmegelőzési szolgálat egyik feladata, hogy propagandájával arra sarkallja az embereket, hogy bátran forduljanak a gyermekvédelmi és nyomozó hatóságokhoz: van segítség!

Több aktában is előfordult, hogy amikor a gyermek karakán módon fellépett az őt megtámadóval szemben, (kiabált, sikított, karmolt, harapott, vagy más módon ellenkezett) illetőleg megkérte az elkövetőt, hogy ne bántsa, akkor jó néhány esetben a támadó elállt cselekményétől. Ebből kiindulva a gyermekek felkészítése során védekezési technikákat kell részükre oktatni, mivel ez is segíthet - ha csak kis mértékben is - a cselekmény kivédésben.

Konkrét bűnmegelőzési lehetőségek pedig a következők lehetnek:

- Az alapismeretek mellett a bűncselekmények felfedezést gátló tényezők, az azt kiváltó, annak létrejöttét elősegítő okok feltárása. A veszélytetés mértékének és mibenlétének ismerete. A potenciális sértettek és elkövetők jellemzőinek meghatározása.
- Mindezek felderítésére kutatások, felmérések, értékelések és elemzések indítása.
- Esetek bizonyítják, hogy a csavargó, otthonról engedély nélkül eljáró gyermekek nagyobb veszélybe kerülhetnek, hiszen az elkövetők előszeretettel ismerkednek meg közterületen gyermekekkel, ajánlják fel segítségüket, melyet aztán kihasználnak.
- A meglévő devianciák kezelése gyakran elmarad, melyek újabb veszélyhelyzeteket teremtenek az azzal küzdő felnőtteknél, de ugyanez elmondható a kiskorúaknál is. A prekriminális állapotok, körülmények meglétére, kialakulására több figyelmet kell fordítani a hatóságoknak, az ifjúságvédelem szereplőinek.
- Az ifjúságvédelemben dolgozó állami és civil szervezetek tevékenységének összehangolása, a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetése.

- A rendőrség által folytatott ifjúságvédelmi, bűnmegelőzési programokban helyet kell biztosítani a szexuális támadások kivédési lehetőségeinek ismertetésére.
- Meg kell vizsgálni egy speciálisan ezt a témakört felvállaló projekt kidolgozásának, bevezetésének lehetőségét, melybe az érintett szakemberek is bevonásra kerülnek.
- Felvilágosító tevékenységet, képzést kell folytatni más célcsoportok (a gyermek fejlődéséért, neveléséért felelős személyek, az ifjúságvédelemben dolgozók) irányába. A tevékenység, képzés célja a jelenség felfedezése, hogyan vehetik észre a bajba jutott fiataalt, mit tehetnek és mit kell tenniük a segítség biztosítása érdekében. A propaganda tevékenységet az emberek között megbúvó közömbösség feloldásának irányába kell fordítani.
- A családon belüli erőszak kezelése és visszaszorítása érdekében kiemelten kell foglalkozni a családon belül szexuális erőszaknak kitett gyermekek védelmével.
- Meg kell találni annak lehetőségét, hogy a médiából áradó, a szexualitást sugárzó termékek ne jussanak el a gyermekekhez, és ne teremthessék még a pedofil igények kialakulását. Az internet-figyelés és beavatkozás fokozása szükséges.
- A másodlagos viktimizáció elkerülésére áldozatvédelmi intézkedéseket kell hozni. A büntetőeljárás során kellő gonddal kell eljárni a gyermekkorú sértettek vonatkozásában. (kihallgató szoba, indokolatlan eljárási cselekmények megszüntetése stb.)
- A visszaeső bűnözés megakadályozása érdekében olyan kriminológiai kutatások kezdeményezése, amelyek a jelenség irreverzibilitása kapcsán hatékony büntetés-végrehajtási módok alkalmazását javasolják.

A gyermekkorú személyek sérelmére elkövetett nemi erkölcs elleni bűncselekmények tehát sokkal szélesebb körűek, mint a pedofil elkövetések. Mégis ez utóbbi társadalomra veszélyessége nagyobb, melynek visszaszorítására a rendőrhatalósági fellépésen kívül az igazságszolgáltatás, a gyermek-, és ifjúságvédelmi szakma, valamint a társadalom széles összefogására, a kriminológia és a bűnmegelőzés által feltárt ismeretek alkalmazására van szükség.

Az egyes ügyiratok tételes átvizsgálása során szörnyűséges esetek tárultak fel előttem. Olyan történések, melyeket még elképzelni is szinte lehetetlen bármely jóérezésű ember számára. A gyermekek jajkiáltásai, szomorú, segítséget remélő tekintetük még most is előjönnek emlékeimben. Ezek a felkavaró élmények arra inspirálnak, hogy a magam lehetőségeit felhasználva megpróbáljak tenni a jelenség ellen. Ez a felmérés is pont ezt a célt szolgálta.

Tudatosítani kell minden emberben, hogy ha csak gyanúját látja minden ehhez hasonló esetnek, tegyen valamit ellene, ne tűrje el, hogy az emberi közöny kínálta paraván mögé bújva követhessék el gusztustalan cselekedeteiket a bűnelkövetők.

Kérjen segítséget, hozza a hatáskörrel rendelkező hatóság tudomására információit, indítsa el azt az eljárást, amely arra hivatott, hogy ezek a galád tettek ne maradjanak rejtve, a gyermekeket veszélyeztető elkövetők pedig ne tudják tovább folytatni rémséges tetteiket.

Vegyék észre, hogy van segítség, csak kérni kell. Ma, Magyarországon a rendőrség, az igazságszolgáltatás, a gyermekvédelem és más civil szervezetek kampányokat folytatnak azért, hogy a bajba jutott emberek és támogatóik tudják, hová kell jelezniük, ha ilyen eseményről van tudomásuk.

Reménykedve fordulok a felnőtt társadalom irányába, azon emberek felé, akik felelősnek érzik magukat azért, hogy a saját, és a környezetükben élők gyermekek egy olyan világban cseperedjenek fel, amely a védettséget biztosítja számukra. Az állam felelőssége pedig az, hogy a Gyermek Jogairól szóló ENSZ Egyezményben foglaltakat lehetőségeikhez képest a lehető legteljesebb formában biztosítsa az arra rászorulóknak.

*„A részes államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy **megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formájától.**”⁸*

Megjelent a Belügyi Szemle 2006. évi Márciusi számában. A

⁸ Részlet a Gyermek Jogairól szóló New York-i Egyezményből (Convention on the Rights of the Child – 20. november 1989., New York)